

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr H. Bavinck, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr W. G. Harreldstein, Medan; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Almelo; Dr J. G. Kuis, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, Den Haag; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Prof. Dr J. Ridderbos, Kampen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thüs, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollen hoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Anna-Jacobapolder; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafmeer.

Drukkers-Uitgeverij:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No 58 — Postrekening No 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitel. en Ned.-Indië f 1.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertentie: 35 ct. p. regel, Familieberichten 25 ct. p. regel.

BERICHT!!

Tot nadere aankondiging zalve men stukken, voor de Redactie bestemd, naar de Uitgevers te Goes te zenden. Gedurende het zomerreces staat alle correspondentie der Redactie stil.

Men zende daarom ook geen „Stemmen uit onze Kerken“.

EINDREDACTEUR.

INHOUD: De Kerk in de groote steden IV — Uit de Schrift: Rust een weinig (Markus 6:30) — Perschoouw. — Kerknieuws.

DE KERK IN DE GROOTE STEDEN.

IV.

Nadat eerst gewezen is op de betekenis van de Kerk in de groote steden, zijn verschillende gevaren genoemd, die het leven der stadskerken bedreigen en is met name de aandacht gevestigd op de massaliteit en ongedeeldheid, die den waarachtigen bloei in den weg staat. Dit euvel wordt wel ten deele verholpen door het stelsel der verscherpte wijkindeling, doch dit stelsel is niet vrij van nadelen; en onvoldoende tot inrupeende noodzakelijke reformatie. Deze wordt alleen bereikt in den weg van de zelfstandig-gesitueerde wijkkerken (Het z. g. n. parochiestelsel).

Tegen de zelfstandige wijkkerk zijn tal van bedenkingen ingebracht.

Van alle kanten zijn de bezwaren gerezen, en wie meenen mocht, dat alle gementeleden in de groote steden van de noodzakelijkheid van dit stelsel overtuigd zijn, vergist zich derlijk. Zeker, er is een breede stroom, die overtuigd dat het dien kant op moet, in die richting ijvert en voortbouwt. Velen gevoelen, dat alleen door prijsgeving van de ongedeeldheid waarachtige reformatie mogelijk is, en zij laten gaarne al hun euforie varen om mede te werken tot realisering van dit ideaal, doch er is een niet onbelangrijk deel, en misschien wel het meerendeel, dat van de breking der massaliteit niets hebben moet. Het kan nog niet inzien, dat de bestaande eenheid zoo schadelijk werkt, en het acht de splitsing van de ééne stadskerk in verschillende wijkkerken niet alleen principieel in strijd met onze kerkbeschouwing, maar evenzeer noodlottig voor de positie der stadskerk in het veeleischende groote stadsleven.

Daarvoor voert men de volgende gronden aan: In de eerste plaats, en dat is wel het hoofdargument, veroordeelt men de kerspelvorming op grond van de eenheid der plaatselijke kerk, en meent men in het „parochiestelsel“ een afwijking te zien van de gereformeerde gedachte, dat op één plaats slechts één openbaring mag zijn van het lichaam van Christus. Door de splitsing, zoo redeneert men, zal die ééne openbaring verknippt worden in allerlei stukken, en laat men een beginsel varen, hetwelk Gods Woord ons uitdrukkelijk leert, en door ons als gereformeerden met kracht is verdedigd. Het is dat principe geweest, dat ons gedreven heeft tot de ineensmelting van de Kerken der Scheiding en der Doleantie, en tot de oplossing der A en B-kerken in de ééne Gereformeerde kerk, en wanneer nu de eenheid wordt prijsgegeven voor de veelheid, verliezen we wat we bij de ineensmelting woenen, en wordt al de pacificatie-arbeid der laatste jaren ongedaan gemaakt. Daarom kunnen we u op dien weg niet volgen, en de overtuiging, dat zich in de ééne plaats de gemeente als eenheid moet openbaren, verbiedt ons dit stelsel te aanvaarden.

Nu ga ik op dit principe niet nader in. Niemand onzer denkt er aan het te verloochenen. De eenheid van de plaatselijke kerk willen we handhaven, en daarom is ook de gedeeldheid tus-

schen A en B onhoudbaar. Dan toch zijn er in een stad, op dezelfde oppervlakte, binnen dezelfde grenzen, twee of bij A, B en C drie kerken, die allen hetzelfde territorium bestrijken, en wier leden door en naast elkander wonen. Dat is een toestand, die niet is naar Gods wil. Met zulk een tweelheid mogen we geen vrede hebben, en de kerken, die op deze wijze nog gescheiden naast elkaar voortleven, hebben zich wel nauw te onderzoeken, of niet om allerlei gevoeligheden en overwegingen van materiële aard, de gehoorzaamheid aan het Woord Gods op den achtergrond gedrongen wordt.

Doch zulk een tweelheid bedoelen wij niet. Het stelsel van de zelfstandige wijkkerk wil geen twee openbaringen van het lichaam van Christus op hetzelfde terrein en binnen dezelfde grenzen, doch het bedoelt wel terdege op één plaats één vergadering van Christus' gemeente. Het wil de grenzen nauw trekken. Het zoekt naar enge beperking, en van een herhaling der A en B-misère, waarbij men eigenlijk niet weet, waar men zijn attestatie moet inleveren, is het geheel en al afkeerig. Doch het verschilt met de andere opvattingen in de exogee van het woord plaats. Terwijl de tegenstanders der z.g. parochie-kerk stads- en wijkkerken laten samenvallen, beschouwen de voorstanders ook het afzonderlijk stadsdeel als plaats, en zijn van meening dat in de groote steden met de burgerlijke grenzen niet meer gerekend kan worden.

Mag dat nu? Is deze beschouwing niet tegennatuurlijk? Doen we daarmee niet tekort aan Gods voorzienig bestel?

Verraadt deze opvatting geen gebrek aan eerbiediging van het historisch geworden, en verankeren we op die wijze niet in een moeras van verbodsbijding en onthouding? Ik stel deze vragen, omdat de bestrijders der zelfstandige wijkkerk telkens met deze ernstige bedenkingen ons tegenkomen, en hier eigenlijk het cardinale punt ligt. Doch tegenover deze bezwaren wil ik eerst opmerken, dat men voorzichtig moet zijn met het spreken van eerbiediging van Gods bestel, omdat hetgeen onder Zijn bestel geschiedt, niet altoos is naar Zijn heiligen wil. En als ik goed zie, is de ontzaglijke groei der groote steden, en de op-eenhooping van menschen in die steden, en de annexatie-honger der steden om alle dorpen, die in haar nabijheid liggen, op te slokken, nu niet een schriftuurlijk ideaal. De historie van Babel zegt ons wel wat anders, en daar breekt God zelf de massaliteit en valsche eenheid, om de menschen over den ganschen aardbodem te verspreiden. Wij hebben ons dan ook op anti-revolutionair standpunt altoos tegen de expansie-woede der steden verzet, en geen centralisatie doch decentralisatie voorgestaan. Dr Kuyper noemt zelfs de massale uithoudingen der groote steden van de laatste jaren een „revolutionaire opsmeltingsmethode“ (1) en in dit historisch geworden zit verbijsterend veel verworpen.

In de tweede plaats is door de tegenstanders der zelfstandige wijkkerk allermint bewezen, dat de kerk den groei der stad heeft te volgen, en de Schrift haar gebiedt haar eenheid evenver uit te strekken als de grenzen der stad reiken. Daarvan spreekt Gods Woord niet. Het doet ons zelfs vermoeden, dat ten dage der apostelen in de ééne stad meerdere gemeenten naast elkander leefden, want de uitdrukking: de gemeente, die ten uwen huize is, (2), laat de mogelijkheid toe, dat er toen huisgemeenten bestonden met eigen zelfstandig kerkelijk leven. In elk geval vinden we in de Heilige Schrift geen enkel bewijs voor de stelling, dat kerkelijke en burgerlijke grenzen

altos moeten samenvallen, en ook hier mag men van den Bijbel geen wetboek maken voor allerlei gevallen, waarmede we in aanraking komen.

Bovendien is, en hierop wijs ik ten derde, deze stelling in de praktijk niet te handhaven. In wereldsteden als Londen, New-York en Berlijn moet men een dergelijk beginsel natuurlijk prijsgeven, wil men de kerk in haar leven en dienst niet bespottelijk maken, en ook ten onzent heeft men dit z.g. axioma al lang losgelaten. De burgerlijke grenzen, b.v. van Amsterdam, omsluiten ook Overtoom, Watergraafmeer, Buiksloot etc., maar niemand denkt er aan hier een kerk te vormen. Rotterdam omspannt Delfshaven en Kralingen, en wel zoo, dat men van deze oude dorpen bijna niets meer merkt, doch gelukkig vinden we overal zelfstandige kerken. De gemeente Den Haag heeft ook Schoveningen geannexéerd, doch Scheveningen is kerkelijk op zichzelf blijven staan, hoewel geen natuurlijke grens aangeeft, waar de scheidingslijn loopt, en wanneer nu in deze gevallen de overeenstemming tusschen ecclesia en curia reeds is prijsgegeven, waarom mag in die lijn niet worden voortgeschreden?

Daarbij mag ten vierde niet worden vergeten, dat de groote stad, die is, een eenheid is. Zij is reeds gedeeld door afstand en wijkvorming; zij valt uiteen door onderscheid in woningbouw en maatschappelijke welvaart; zij splitst zichzelf in industrie- en handelsbuurten; in volksbuurten en aristocratie-wijken, en... waar is dikwerf de eenheid tusschen al die deelen? Iedere wijk vormt doorgaans een stad op zichzelf. Zij kent een eigen leven en een eigen type. De Jordaan in Amsterdam is anders dan de Museumbuurt, en Duinoord hier ter stede vertoont een ander karakter dan de Transvaalwijk, en laten we eerlijk zijn, gevoelen wij als leden van de ééne stadskerk meer eenheid met elkaar, dan met de broeders en zusters uit andere kerken? Hier is het vooral zaak om nuchteren te zijn, en te waken voor een verblindende en inbeelding, die met de strenge levenswerkelijkheid lijnrecht in strijd is.

Hier is het beginsel niet in het gedrang. Wel de uitvoering van het principe. En in de interpretatie en toepassing van de stelling: op één plaats één openbaring van Christus' lichaam, is men in onze kerken wel eens te ver gegaan. Hoe dan? Wel, tegenover de genootschaps-idee, die van de plaatselijke kerken afdeelingen van de ééne groote kerkelijke gemeenschap maakte, moest het beginsel van de plaatselijke kerk met kracht op den voorgrond gesteld en verdedigd worden, en wij kunnen er dankbaar voor zijn, dat voor het recht en de autonomie der plaatselijke kerken niet zooveel bezieling is opgekomen. De collegialistische verwarring maakte dit noodzakelijk. Doch hierbij bleef de overdrijving, men vergeve mij dit woord, niet uit. Want in de eerste plaats heeft men dit beginsel praktisch toegepast in zeer kleine plaatsen, waar eigen kerkelijk leven niet noodzakelijk en nog minder voor bloei vatbaar was, en ten tweede is aan dit principe te eenzijdig vastgehouden voor de groote steden, die geen „ééne plaats“ meer zijn.

Laten ons deze fouten toch eerlijk bekennen. De niet-te-ontkennen feiten dringen er toe. En laten we op onze schreden terugkeeren en waken voor vermeerdering van het aantal te kleine noodlijdende kerkjes, en tevens de massaliteit der stadskerk prijsgeven voor de zelfstandige wijkkerk, waarin wel terdege op de ééne plaats de ééne openbaring van Christus' lichaam gevonden wordt.

Hiermede meen ik voldoende aandacht besteed te hebben aan het principiële bezwaar, dat volgens het oordeel van mannen als Kuyper en Bavinck onhoudbaar is, en dat, wil men het kerk-

(1) Anti-Revolutionaire Staatkunde II, p. 276.

(2) Rom. 16:5; 1 Cor. 16:19.

lijk leven in de groote steden niet dieper laten wegzinken, terzijde gesteld moet worden.

Doch men voert ook praktische bedenkingen. Men beweert, dat, al zou de splitsing worden doorgevoerd, de leden der gemeente zich niet laten dwingen, en ze zich toch niet aan hun eigen wijkpredikant en wijkkerk zullen houden. Nu stem ik toe, dat gereformeerde menschen zich moeilijk laten dwingen, en ik weet dat gebod op gebod en regel op regel weinig baat, maar ik heb wel zooveel vertrouwen in onze kerkleden, dat zij, indien de zelfstandige wijkkerk geïnstitueerd wordt, spoedig met dien staat van zaken genoegen zullen nemen. De meelevenenden en ernstig-denkenenden natuurlijk, en wanneer bij de anderen het beseflevendiger wordt, dat het hun eigen kerk en domine is, en zij geregeld denzelfden predikant hooren, dien zij ook in hun gezinnen ontmoeten, schikken zij zich in spoedig. De bewijzen voor dit vertrouwen liggen voor 't grijpen. En wanneer men in eigen wijkkerk eigen plaatsen heeft, en het eigen wijkleven bevordert en tot ontwikkeling gebracht wordt, zal het met den onwil der leden wel wat meevallen, al zullen er altoos weerspanningen overblijven.

Doch mag een kerkeraad voor dezen uit den weg gaan?

Heeft men soms om enkele malcontenten de vereeniging in '92 opgegeven?

Is de ineenmelting tusschen de A- en B-kerk losgelaten, omdat hier en daar een enkele zonde der gedeeldheid wilde bestendigen? Immers neen, en zou nu, omdat sommigen weigeren in dit gareel te loopen, de breking der massaliteit achterwege moeten blijven? Geen enkele kerkeraad zou zulk een verantwoordelijkheid op zich durven laden, en voor deze argumenten mag men geen plaats ruimen. Wel heeft de kerkeraad de roeping tactisch en paedagogisch te werk te gaan, en de gemeente in deze richting op te voeden, en dan twijfel ik aan het resultaat niet.

Ons gereformeerde volk wil graag den goeden kant uit.

Het is van waarachtige reformatie allerminst wars.

De afschaffing van de plaatsenverhuring en col lecties etc. heeft bewezen, hoe men op verschillende plaatsen voor radicale hervormingen niet bang was, en zou in onze groote stadskerken het conservatisme en de onwilligheid in zoo sterke mate den toon aangeven, dat op die klippen de zelfstandige wijkkerk moest stranden?

Over een tweede bezwaar hoop ik in een slotartikel te handelen. K. D.

UIT DE SCHRIFT.

„Rust een weinig.“

En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats alleen, en rust een weinig; want er waren velen, die kwamen en gingen en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten. Markus 6: 31.

Hier is het woord van den Hoogepriester, die medelijden kan hebben met onze zwakheden en die weet in te leven in al den levensnood van Zijn discipelen.

Eerst zond Hij hen uit. Twee aan twee. En ze hebben den langen, moeilijken tocht volbracht. Ze hebben gepredikt het Evangelie des Koninkrijks. En ze hebben in den naam van Jezus vele krachten gedaan.

Nu zijn ze weergekeerd. Hun zending is volbracht. Maar, al arbeidende, groeide hun arbeid van dag tot dag. Het getal van de nieuwsgierigen, van de belangstellenden, van de begeerigen, van de hongerenden en dorstenden naar het Koninkrijk Gods nam toe. Ze kwamen af en aan met hun geestelijke en lichamelijke noodden. En niemand mocht ledig worden weggezonden. Van oogenblik tot oogenblik, van uur tot uur werd het drukker rondom den Heiland en de zijnen.

Toen heeft Jezus getoond, dat Hij om den nood der schare, den nood van Zijn eigen discipelen niet vergat.

Hij riep ze tot zich. Ze moesten weg. Uit de drukte naar de eenzaamheid. Uit den arbeid naar de rust.

„Rust een weinig.“

Hier is het recht van de rust voor wie arbeiden in het Koninkrijk Gods.

Wie zijn heilige roeping verstaat, verlangt te arbeiden met inspanning van al zijn krachten. Die vreest niet de drukte, maar zoekt naar nieuwe geopende deuren, om het evangelie in te dragen in het leven.

Traagheid is altijd een leelijke zonde, maar ze is niet leelijker, dan wanneer ze indringt in het leven van hen, die een speciale taak ontvingen in het Koninkrijk van dien Heiland, die het doen van den wil desgenen, die Hem had gezonden en de volbrenging van Zijn werk Zijn „spijze“ noemde.

De booze en luie dienstknecht, die het ontran-

gen talent in de aarde verborg en het zonder woeker zijn heer mende terug te mogen geven, werd uitgeworpen in de buitenste duisternis.

Wie zijn heilige roeping verstaat, heeft den arbeid lief, omdat hij Hem liefheeft, die hem in dien arbeid leidde. Die liefdedienst heeft nog nooit iemand verdrot.

En nu is er vreugde, als de arbeid groeit.

Nu hindert het niet, dat de vraagstukken vermeerderen. De moeilijkheden zijn er, opdat ze in de kracht van Hem, die tot arbeiden riep, zouden worden overwonnen. Ze maken het leven gespannen. Ze maken het ook rijk.

En juist voor hen, die de weelde van den arbeid kennen, is nu het recht van de rust.

Want levensspanning is levensrijkdom. Maar al tijddurende, ongebroken spanning leidt tot overspanning. Wie rooibouw pleegt aan zijn akker, mergelt dien uit en maakt den bodem onbekwaam om ook in de toekomst vrucht te dragen.

Dat gevaar zag de Heiland naderen. Toen zelfs de tijd ging ontbreken voor Zijn met inspanning arbeidende discipelen om de verloren lichaamskracht, al etende, te herwinnen, riep Hij ze uit hun arbeid uit. Toen moesten ze weg. Toen gaf Hij hun het recht van de rust.

Ze mochten daar niet blijven temidden van de aan en af loopende menigte.

Ze mochten een tijdlang de noodden eens niet zien. Ze mochten de beden om hulp nu eens niet hooren.

Hun predikende mond moest nu eens gesloten wezen. Hun bezige handen werkeloos. Hun gejaagde leven moest de kalmte herwinnen.

En Hij bracht ze in het schip. Ze voeren weg. Met Hem alleen. Naar de eenzaamheid.

En dat is goed voor de drukke, gejaagde levens. De eenzaamheid met Jezus.

Dit recht van de rust in het Koninkrijk Gods is niet enkel en niet allereerst een recht voor het lichaam.

Het is allereerst het recht voor de ziel.

Aan den ingespannen arbeid in het Koninkrijk Gods zijn immers zooveel ontstellende gevaren voor het zieleleven van den arbeider verbonden.

De oppervlakkige ziet misschien enkel op het voorrecht van over de eeuwige dingen te mogen spreken. Maar wordt niet al te vaak vergeten het gevaar van over de eeuwige dingen te moeten spreken?

is zielelijkheid. Te moeten voorgaan in het gebed tien, twintigmaal soms op één enkelen dag, is zielegevaar. Want er is niet gevaarlijker dan de sleur in het heilige. Het is de arbeid zonder ziel. Dan bidt de gemakkelijk pratende mond. Dan naderen de prevelende of ratelende lippen. Dan blijft het hart ver.

En deze arbeid is vergeefsche arbeid.

Het is „Heere Heere“ roepen. En er kunnen dan in Jezus' naam nog wel vele krachten geschieden. Maar deze arbeid brengt de ziel van den arbeider in gevaar.

De apostel zag dat gevaar, toen hij vreesde, al predikende voor anderen, zelf verwerpelijk te worden.

De Heiland zag dat gevaar, toen Hij Zijn drukke discipelen uit de drukte wegreep naar een weinig rust.

Die rust is dan een rust met Jezus.

Hij ging met Zijn discipelen mee.

Hij was bij hen in de eenzaamheid.

Hij leidde hen opnieuw in de verborgenheden van Zijn Koninkrijk in. Uit Zijn mond vingen ze op de woorden des eeuwigen levens.

En het was niet enkel de eenzaamheid, die deze discipelen na de drukte verkwikte. En het was niet enkel een weinigje rust, dat hen de krachten vernieuwde.

Het was Jezus in de eenzaamheid. Het was Jezus in de rust.

Een rust, die enkel afleidt, is wereldsche rust.

Onze rust leidt ons op tot Hem, leidt ons nieuw in in de gemeenschap met Hem, die ons tot arbeiden riep en de rust gunde.

Die rust zij dan ook enkel middel, geen doel. Ze verdiepe het zieleleven, dat bij groei van de breedte en vermindering van diepte in oppervlakkigheid zou veranden.

Ze bekwaamt tot nieuwen arbeid en doe naar dien nieuwen arbeid met nieuwe levensvreugde verlangen.

Ze stelle in staat, om, als straks de schare weer groeit, het wonderlijke bevel te volbrengen: „Geef gij hun te eten“, al hebben we niet meer dan vijf brooden en twee visschen (vs. 37).

Rusten om te werken.

Een weinig rust om veel te werken.

G. R. K.

PERS-SCHOUW.

De droogte.

Elke pers-schouw dateert zichzelf. De onderwerpen wijzen uit, in welken tijd men schrijft. Soms kan iets in den tijd tusschen schrijven en verschijnen van het blad zijn actualiteit al hebben verloren. In het onderhavige geval ware het te hopen. Nu ik hier in een stil Veluwsch dorpje aan de samenstelling van deze persrevue bezig ben, ziet de hemel weer strak blauw. Alle gewolke van gisteren is weggevaagd. Tot schrik vooral van de buitenmenschen. Wij hebben hier dan ook te doen met een plaag, die zich over een groot deel van de wereld uitbreidt en daarom verdient het volgende artikel van de „Amsterdamse Kerkbode“ overweging.

Eene bezoeking des Heeren mag wel heeten de langdurige droogte, met welke zoo goed als geheel Europa wordt bezocht.

Van dag tot dag straalt de zon, vaak uit eenen geheel wolkenlozen hemel op het aardrijk neder.

Alle sappen worden aan den bodem onttrokken en met name die vruchten, welke geen diepte van aarde hebben, komen aan voeding tekort.

Dat is meer, dat is iets anders dan een natuurverschijnsel.

Wij zijn nog wijs genoeg, door genade, om daarin de hand des Heeren te zien, gelijk onze Heidelbergse Catechismus ons daarin voorgaat bij de bespreking van de Voorzienigheid Gods.

Dat is niet slechts Oostersche beeltdspraak; maar die Oostersche taal schildert ons de realiteit van de regering aller dingen door Hem, die in den beginne schiep den hemel en de aarde.

Het is een nieuw geluid, dat zich aansluit bij de vele, die wij in den jongsten tijd vernamen, waarin de Heere Zijn schepselen leert, dat zij menschen zijn.

Niet in den oppervlakkigen zin van zoovele waanwijzen, die het verklaren alsof dit woord bedoelde ons onze voortreffelijkheid te doen verstaan; maar in den waren zin, dat wij van kleinheid zullen worden overtuigd.

De Heere doet wat Hem behaagt, zonder daarover ons oordeel te vragen; en waar de dwaze mensch meent het buiten Hem te kunnen stellen, leert Hij hem, dat het wel anders is.

Dat heeft Hij ons doen ervaren in den oorlog, waarvan de menschen dachten, dat die onmogelijk was geworden.

Dat doet Hij ervaren in wat na den oorlog in den zoogenaamden vredestand is geschied.

Dat zal Hij ook laten zien in de toekomst, waar de menschen meenen dat ontwapening mogelijk zal zijn geworden.

Dat is telkens weer opnieuw de dwaasheid des menschen, dat hij meent aan de oordeelen Gods te kunnen ontkomen zonder bekeering en zonder verootmoediging.

Helaas worden de menschen, die dat meenen niet alleen onder de heiligen gevonden, maar ook onder hen die leven bij het licht van het Woord van God, die zeggen in dat Woord het licht te erkennen op hun pad.

Och, dat hunne oogen geopend werden om te zien en hunne harten geneigd om te erkennen, hoezeer zij dwalen!

Gereformeerd of Reformatorisch?

Ziet men buiten elken morgen naar den hemel met het dilemma in het hart: regen of droogte, we behoeven gelukkig niet het dilemma te scheppen: Gereformeerd of Reformatorisch. In dat opzicht kan ik het met (Ds) T. F(erwerda) in het „Noord-Hollandsch Kerkblad“ niet eens zijn. Helaas! Want ik ben het zoo graag met hem eens. Ziehier dan zijn bezwaar.

De oude Romeinen plachten te zeggen, dat woorden hun beteekenis krijgen door het gebruik en inderdaad schuilt er in deze verstandige opmerking veel wijs.

Daar hebt ge, om een voorbeeld te noemen, een woord als „Gereformeerd“ of „Hervormd“. Daaruit spreekt een stemming van rust. Als verleden deelwoord duidt het aan een handeling die is afgelopen, een voldongen feit, kortom iets dat werd bereikt. Daarentegen trilt er in het tegenwoordig deelwoord „Protestant“ iets van activiteit die in vollen gang is, gelijk ook in Remonstrant. Hier niet de placide kalmte van het afgedane, maar de beweging van een actie die voortduurt.

Toch zou, wie hier louter op den klank van deze woorden afding, zich heerlijk kunnen vergissen.

De vraag, welke richting meerder geestelijke kracht heeft goeefd in ons vaderland: het ietwat runoerige Protestantisme (hier nu genomen als verzamelnaam van al wat anti-Roomsch is) of de Gereformeerde gezindheid, kan door de aanhangers van deze laatste met een gerust hart ter beslissing aan een onbevooroordeeld historiekenners worden voorgelegd. Trouwens, het is bekend genoeg, hoe onze geestelijke voorvaders den naam waarmee de kerken, voortgekomen uit de meer Calvinistische getinte Reformatie, worden aangeduid, niet verstaan hebben alsof nu alles voor goed in orde was. „Reformatio quia semper reformanda“ was hun devies, wat zeggen wij dat de kerk gereformeerd is om voortdurend meer gereformeerd te worden. Met Paulus roemden zij niet in het alreeds gegrepen, maar verstonen zij de roeping er naar te jagen of zij het grijpen mochten.

Evenwel blijkt in den laatste tijd de gangbare term onder ons sommigen niet meer te voldoen. Er is althans een nieuw woord dat hier en daar in onze kerkelijke pers opduikt, het woord: „re-

for
die
vo
pra
vol
dal
we
is
kla
ste
me
hel
rin
be
bre
var
ma
ge
ver
do
1
ges
aar
zor
de
als
een
een
2
ties
wil
En
't
er
van
ster
spr
in
slui
E
Ger
bij
ik
for
een
voo
of
Lie
doe
onz
E
als
dat
gro
Onze
de wer
bedekt
woord
name
wordt
wel bil
bruikt.
Wanneer
reforme
zich da
Mag ds
„Gerefo
bewerter
term „t
ons vo
wel doe
iets a
Reform
elkande
we moe
zeer be
Nu verl
torisch“
meerde
voortga
woord
dat bere
weleens
„reform
is als e
volk: d
Trouw
ook nog
naar aa
„dat is
was toe
Theol. T
Natuur
sche ni
noemt)
Daaro
reeks „I
derschei
wensche
Ons t
stelling.
Dat t
dat wij
die ik
artikel
Het d
„D
blad
half